

Klachten nemen toe en verergeren

Uitstel geplande zorg door de coronacrisis

Dit is het tweede onderzoek wat de Patiëntenfederatie uitvoert over de coronacrisis en gevolgen voor patiënten. Nieuw in dit tweede onderzoek zijn de onderdelen fysiotherapie, thuiszorg en mantelzorg. In deze 3 sectoren zijn er ook grote problemen door het stopzetten of vermindering van zorg. De percentages deelnemers die hier aangeven nadelige gevolgen te ervaren of zorgen te hebben, zijn heel hoog.

In totaal hebben 10.000 mensen deelgenomen.
Hiervan deden 3.650 mensen ook mee aan het eerste onderzoek.

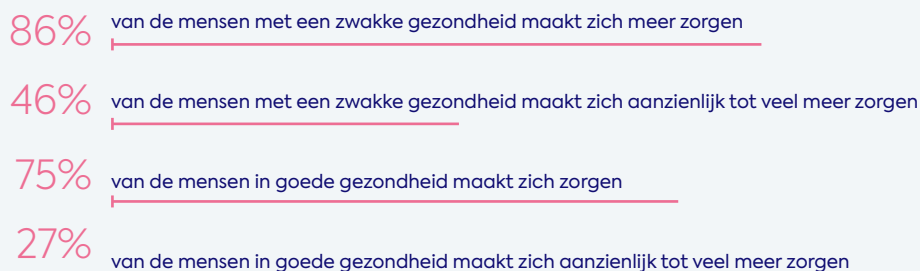
12% van de deelnemers geeft aan dat zichzelf of een naaste corona hebben (gehad).

Zorgen om gezondheid vanwege coronavirus

Figuur 1 (n = 10.000)

Zorgen in relatie tot eigen gezondheid

Figuur 2 (n = 10.000)

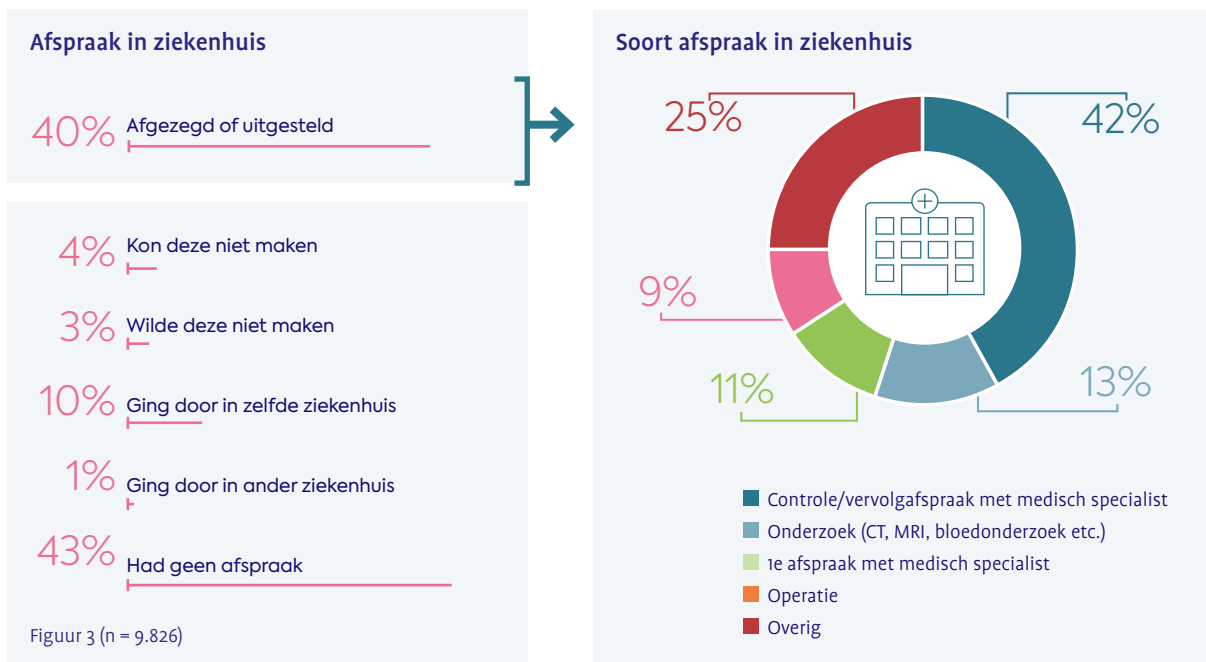
Situatie in de ziekenhuizen

Het percentage deelnemers dat een uitgestelde of afgezegde afspraak in het ziekenhuis heeft, is opgelopen tot 40% (n = 3.946); dit was 27% in vorig onderzoek. Bij 7% (n = 632) is een gewenste afspraak niet gemaakt.

Redenen om zelf afspraak niet te maken

Meest genoemde reden hiervoor is dat men bang is voor het coronavirus of in een risicogroep valt.

Ook wordt genoemd dat men de zorg wil ontlasten, omdat ze al druk genoeg zijn, of omdat hun zorgvraag niet urgent genoeg is. Soms geven mensen aan dat ze gehoord of gelezen hebben dat alleen urgente zorg doorgaat en kiezen ze er zelf voor om om de afspraak niet te maken.

Bij deelnemers die zelf hun afspraak willen uitstellen, betreft het ook regelmatig afspraken die urgent zijn.

“Verkeerde poliepen in twaalfvingerige darm.”

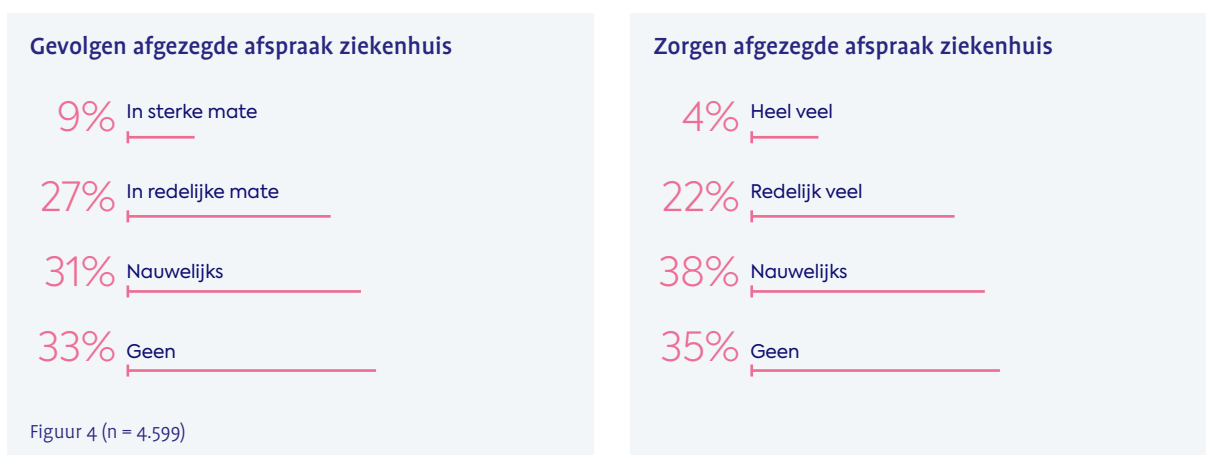
”Het verwijderen van een kwaadaardig plekje op de neus.”

“Moet gedotterd worden aan mijn slagader in mijn bekken naar mijn linker been, etalagebeen in de volksmond genoemd.”

Gevolgen afgezegde afspraak

In totaal geeft 67% van de mensen aan dat het afzeggen van de afspraak nadelige gevolgen heeft. Voor 36% hiervan heeft het afzeggen van de afspraken in redelijke tot sterke mate gevolgen. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met die van het eerste onderzoek.

In totaal 65% maakt zich enige zorgen over het afzeggen van de afspraak. 26% maakt zich redelijk tot heel veel zorgen nu de afspraak in het ziekenhuis is afgezegd. Het totaalpercentage dat zich zorgen maakt is gestegen t.o.v. vorig onderzoek.

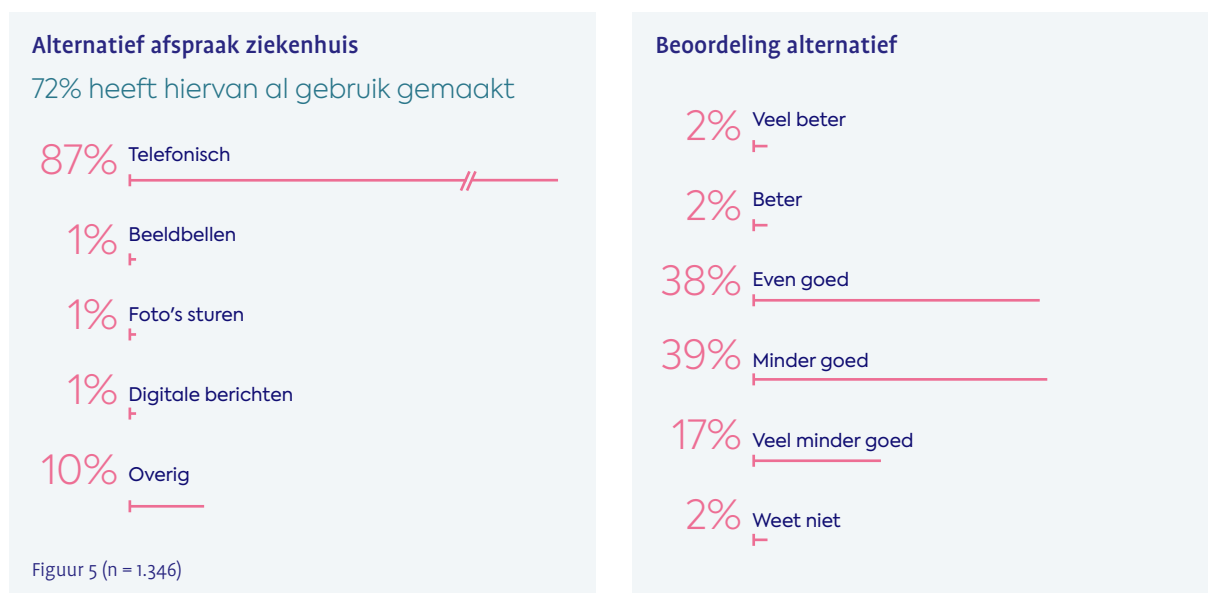
Van deze groep deelnemers (n = 1.668) is 22% bereid om naar een ander ziekenhuis of kliniek te gaan, 30% geeft aan dat het eraan ligt welk ziekenhuis of kliniek. 15% vindt het niet urgent genoeg en 28% wil dit niet om andere redenen. Hier worden de volgende redenen vaak genoemd:

- Voorkeur voor eigen arts/ziekenhuis, vertrouwensband opgebouwd
- Alleen deze arts/ziekenhuis voert deze behandeling uit
- Ben al doorverwezen vanuit ander ziekenhuis/second opinion
- Bang voor het coronavirus

Vanuit het ziekenhuis is slechts bij 8% van de deelnemers gesproken over eventuele gevolgen van het uitstel van de afspraak, bij 71% is hier niets over gezegd. In het eerste onderzoek was dit 73%.

Alternatief

Bij deelnemers die een 1e afspraak, een controle of vervolgspraak in het ziekenhuis hadden (n = 2.437), geeft 55% aan dat er een alternatief is geboden voor deze persoonlijke afspraak. Dit aanbod is gegroeid t.o.v. eerste onderzoek eind maart 45%.

65% van de mensen met een uitgestelde afspraak zouden niet zo snel kiezen voor een afspraak in een ander ziekenhuis of kliniek:

- 44% hiervan geeft aan dat het niet zo urgent is;
- 21% noemt een ander reden.

Ondermeer dat men niet wil wisselen, maar bij eigen arts/ziekenhuis wil blijven, dat het ziekenhuis gespecialiseerd is, en dat men niet in een ziekenhuis wil komen in deze coronatijd. 19% geeft aan dit afhangt van type ziekenhuis of kliniek en 12% zou hier wel voor kiezen.

“Hoge bloeddruk en hartslag. Dit jaar in januari griep gehad en nu meer druk op de borst, meer klachten dan vorig jaar na het hartinfarct.”

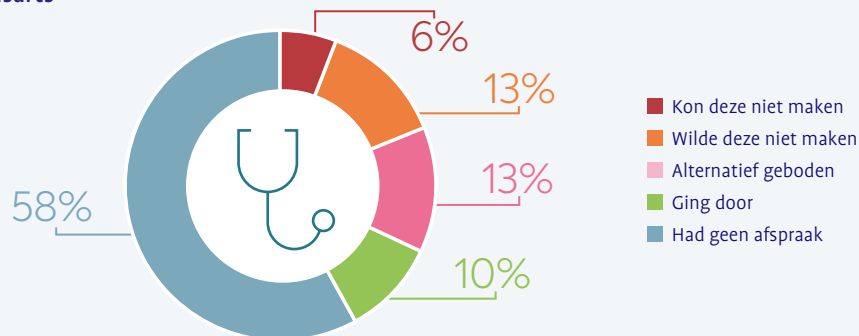
‘Bij kaakchirurg mocht 6 weken mijn kaak niet belasten dus zacht voedsel. Die weken zijn bijna om, aangezien afspraak is geannuleerd heb ik geen flauw idee hoe het verder moet. Heb een poging gedaan om ze te bellen krijg als antwoord dat ik vanzelf weer een afspraak krijg. Telefonisch kunnen ze mij ook niet helpen. Pijn in kaak is niet beter wordt alleen maar erger en weet niet hoe ik hier mee aan moet.’

Situatie bij de huisarts

58% van het totaal aantal deelnemers had geen afspraak bij de huisarts.

Bij 32% ging een persoonlijke afspraak bij de huisarts niet door. Hiervan geeft 6% aan dat ze niet terecht konden, 13% dat ze dit zelf niet wilden en 13% dat de huisarts het op een alternatieve manier heeft opgelost.

Afspraak bij huisarts

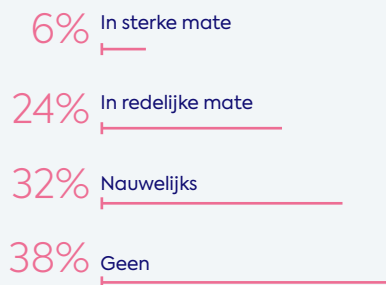
Figuur 6 (n = 9.826)

Gevolgen

In totaal 70% maakt zich in enige mate zorgen over de gevolgen van de uitgestelde afspraak bij de huisarts. En 23% hiervan maakt zich redelijk tot heel veel zorgen.

In totaal ervaart 62% in enige mate nadelige gevolgen van uitstel van de afspraak van de huisarts. 30% hiervan ervaart redelijk of sterke nadelige gevolgen. Dat is meer dan in het eerdere onderzoek.

Gevolgen afgezegde afspraak huisarts

Figuur 7 (n = 3.123)

Zorgen afgezegde afspraak huisarts

Afspraken

10% (n = 1.020) had wel een persoonlijke afspraak bij de huisarts. Bij 64% hiervan heeft eerst nog wel contact plaats gevonden met de huisarts. Dit betrof hoofdzakelijk telefonisch contact (52%), maar ook via digitale berichten zoals chat, whatsapp, email of online consult (4%) of door het sturen van foto's ter beoordeling van de klacht (2%). Bij overige manieren (6%) wordt o.a. genoemd dat de huisarts aan huis is gekomen.

Alternatief

Voor het persoonlijke contact met de huisarts is bij 40% een alternatief geboden. Dit is gestegen in de afgelopen weken.

51% beoordeelt het alternatief als net zo goed als een persoonlijke afspraak.

41% vindt het alternatief (veel) minder goed dan de persoonlijke afspraak.

Genoemde redenen:

- het is toch niet hetzelfde is als een persoonlijke afspraak;
- diagnose/controle lastiger doordat je als patiënt niet 'gezien' wordt;
- het is afstandelijker;
- men ervaart meer tijdsdruk.

Alternatief afspraak huisarts

87% heeft hiervan al gebruik gemaakt

Figuur 8 (n = 1.508)

Beoordeling alternatief

Situatie bij de fysiotherapie

Bij 92% van de mensen die regelmatig fysiotherapie ontvingen is de behandeling verminderd en vaak zelfs helemaal stop gezet. Het gaat om een grote variatie aan behandelingen, zoals nek- en rugklachten, blessures, zenuwpijn, whiplash, spierpijnen, COPD, revalidatietrajecten, reuma, lymfedrainage, MS, artrose.

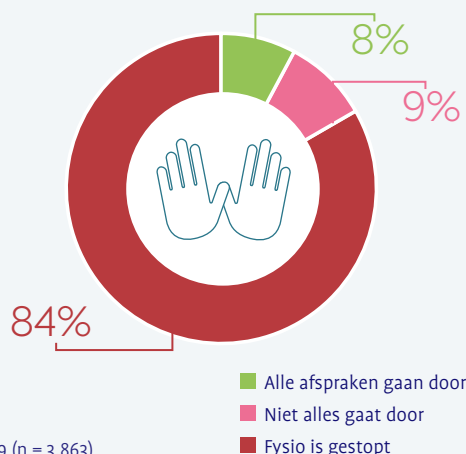
Gevolgen

Mensen geven aan door het wegvallen van fysiotherapie weer achteruit te gaan, lichamelijk en conditioneel. De kwaliteit van leven gaat achteruit. 56% ervaart van het stopzetten van de fysio zelfs in redelijke tot sterke mate gevolgen:

- pijn
- minder mobiel
- moeite met lopen
- stijfheid

In totaal maakt 88% zich in meer of mindere mate zorgen vanwege vermindering of uitstel van de fysiotherapie. 37% maakt zich redelijk tot heel veel zorgen.

Mensen die regelmatig fysiotherapie ontvingen

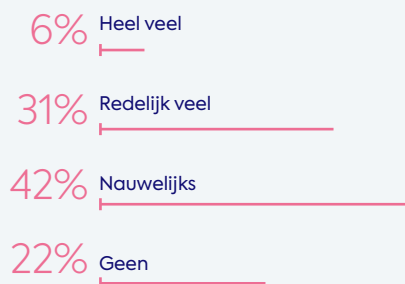
Figuur 9 (n = 3.863)

Gevolgen afgezegde fysio

Figuur 10 (n = 3.557)

Zorgen afgezegde fysio

Alternatief

Bij 58% van de mensen die minder of helemaal geen fysiotherapie meer krijgen, is een alternatief aangeboden voor de persoonlijke afspraak. Het gaat hier om instructies voor thuis (27%), telefonisch contact (22%), beeldbellen (10%) en overige manieren (12%).

Onder deze laatste optie worden combinaties van alternatief contact genoemd, maar ook hier wordt vaak oefeningen voor thuis genoemd.

“Gebruik nu na twee jaar weer volledig zuurstof.”

“Door fysio kan ik me nog een beetje redden in huis, nu is dat al veel moeilijker geworden. Het gebruik van mijn voet en het kunnen buigen van mijn knie zijn sterk afhankelijk van behandeling en gaan nu behoorlijk achteruit in functie.”

“Ik ga fysiek hard achteruit. Elke dag is overleven. Mijn pijn is fors toegenomen, mijn conditie holt achteruit en ik red mij niet meer, maar hulp is er vaak niet en het eind is nog niet in zicht. Ik ben compleet afhankelijk geworden en voel mij vreselijk gehandicapt.”

Alternatieven voor fysiotherapie

Figuur 11 (n = 2.066)

Situatie in de thuiszorg en wijkverpleging

Thuiszorg in coronatijd

57% **Gelijk gebleven**

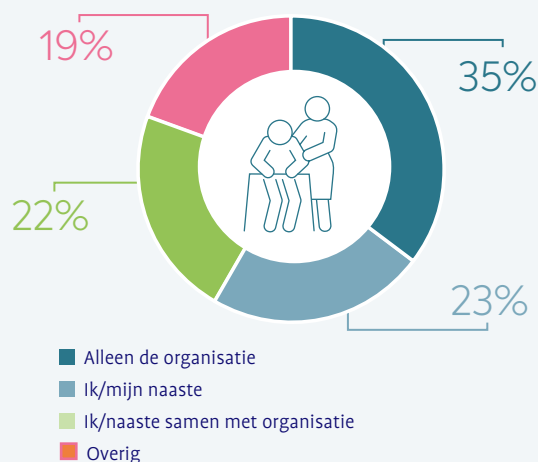
18% **Minder zorg**

23% **Geen zorg**

2% **Weet niet**

Figuur 12 (naasten van) mensen die voor de coronacrisis al thuis zorg en/of ondersteuning ontvingen van thuiszorg of wijkverpleegkundige (n = 1.383)

Door wie besloten

Gevolgen afgezegde thuiszorg

17% **In sterke mate**

44% **In redelijke mate**

24% **Nauwelijks**

15% **Geen**

Figuur 13 (n = 565)

Zorgen afgezegde thuiszorg

10% **Heel veel**

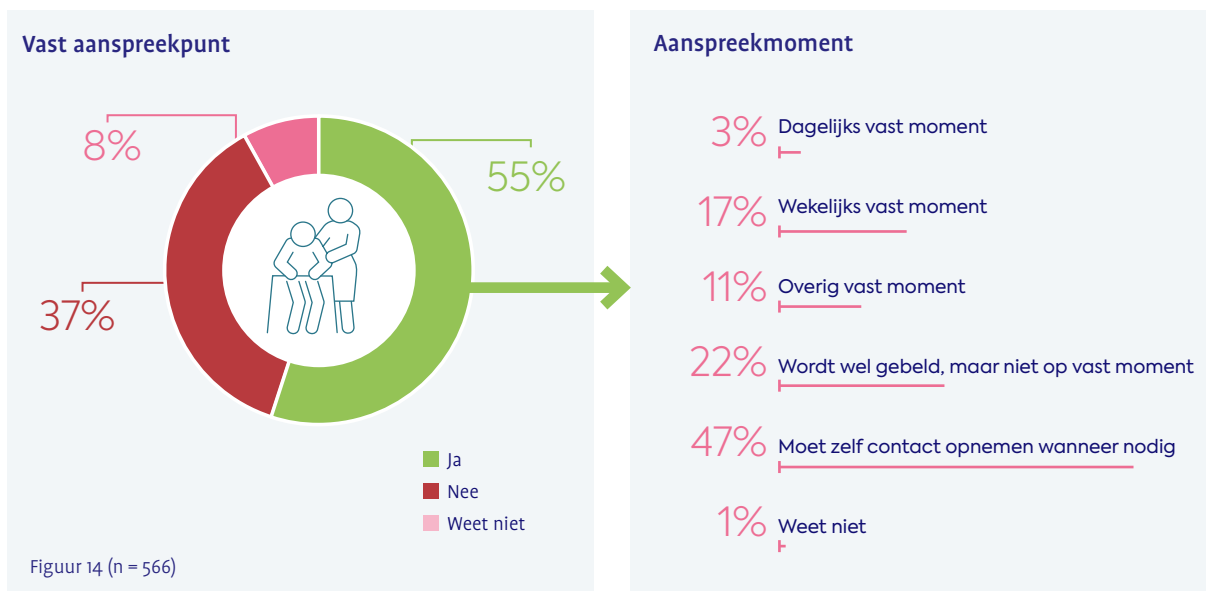
34% **Redelijk veel**

33% **Nauwelijks**

22% **Geen**

In totaal 85% van de mensen ervaart in enige mate negatieve nadelige gevolgen van de afgezegde zorg en/of ondersteuning thuis. 61% hiervan zelfs in redelijke tot sterke mate.
 In totaal maakt 88% zich zorgen door wegvallende zorg en/of ondersteuning, waarvan 44% redelijk tot heel erg.

De afgezegde thuiszorg betreft ondermeer woonbegeleiding, wondzorg, wassen en aankleden, huishoudelijke hulp, psychische zorg, dagbesteding. Mensen geven aan dat mantelzorgers/familie/zijzelf het nu zwaarder hebben omdat zij taken moeten overnemen. Ook eenzaamheid en sociaal isolement worden genoemd en erger wordende klachten.

Alternatief

Een alternatief voor de gemiste zorg en/of ondersteuning wordt bij 41% geboden. Hiervan heeft 22% telefonisch contact en 5% contact via video- of beeldbellen. Bij overige alternatieven worden mantelzorger, echtgenoot en andere contactvormen als whatsapp en mail genoemd.

“Schoonmoeder van 94 jr oud , ziet slecht met beide ogen, hartklachten. Kreeg huishoudelijke hulp en de verpleging 2 x per week. Al deze zorg is nu weg. Wat moet je nu? Op bezoek komen kan niet, wordt afgeraden, bang om haar te besmetten. Je kan toch iemand van die leeftijd niet laten barsten? Kan geen boodschappen halen. Door slechte ogen niet zicht op wat nodig is aan boodschappen, er komt geen mens langs, eenzaamheid heel groot.”

“Gezinsleden lijden en bezwijken aan de druk vd mantelzorg. Als gezinsleden wegvallen: geen enkele opvang meer mogelijk.”

Situatie onder mantelzorgers

Bij 63% van de mensen die mantelzorger zijn en al voor de coronacrisis zorg en/of ondersteuning gaven aan iemand buiten hun huishouden (niet zijnde iemand in een verpleeghuis), is iets gewijzigd.

- 50% geeft nu minder tot geen zorg en/of ondersteuning meer.

Het betreft persoonlijke verzorging, huishoudelijke taken en boodschappen.

- 12% juist meer zorg en/of ondersteuning door het wegvallen van thuiszorg of wijkverpleging.

Het gaat dan om persoonlijke verzorging, huishoudelijke taken, boodschappen doen en sociale activiteiten. Deze extra zorg wordt vaak niet in overleg gedaan met de thuiszorg of de wijkverpleging. Bij 36% is dit overlegd.

Mantelzorgers hebben nog wel veel contact op afstand met degene voor wie zij zorgen: 72% telefonisch en 24% via videochat of beeldbellen.

Mantelzorg in coronatijd

37% Gelijk gebleven

12% Meer zorg

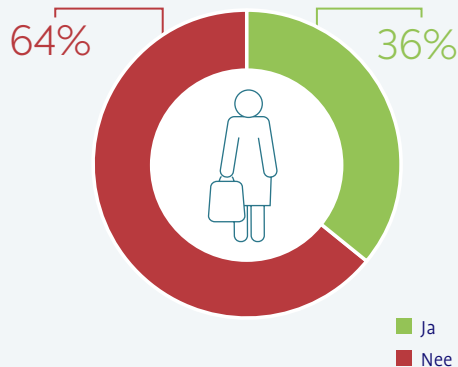
29% Minder zorg

21% Geen zorg meer

1% Weet niet

Figuur 15 (n = 1.768)

In overleg met organisatie die nu minder zorg verleent

Zowel mensen die meer als die minder of geen zorg meer bieden, ervaren nadelige gevolgen.

In totaal 92% ervaart in enige mate nadelige gevolgen. Hiervan ervaart 63% in redelijke tot sterke mate nadelige gevolgen.

In totaal maakt 93% zich zorgen. Hiervan maakt 65% zich zelfs redelijk tot heel veel zorgen.

Gevolgen afgezegde mantelzorg

18% In sterke mate

46% In redelijke mate

29% Nauwelijks

8% Geen

Figuur 16 (n = 1.088)

Zorgen afgezegde mantelzorg

14% Heel veel

51% Redelijk veel

28% Nauwelijks

7% Geen

Profiel deelnemers (n = 10.000)

52% van de deelnemers heeft een zwakke gezondheid;

42% vanwege een chronische aandoening;

11% vanwege een operatie of behandeling;

8% vanwege ouderdom(sgebreken) of soms ook zwangerschap;

11% of om overige redenen.

Conclusies

- Ziekenhuizen die afbellen, of als patiënten zelf afbellen, geven nog steeds te weinig informatie over wanneer je wel contact moet opnemen bij toename van de klachten.
- Mensen geven nu aan dat hun klachten al verergeren of dat het nu al nadelige gevolgen heeft.
- Mensen zeggen zelf afspraken af omdat ze bang zijn in aanraking te komen met het coronavirus. De vraag is of ze zich realiseren welke gevolgen dat heeft. Dit geldt voor in het ziekenhuis maar ook bij thuiszorg of mantelzorg.
- Er wordt meer ingezet op digitale technieken. Het digitale alternatief dat wordt geboden bij ziekenhuizen vindt 38% net zo goed als persoonlijke afspraak, bij de huisarts is dit 51%.
- Zorgelijk is dat thuiszorg op grote schaal wordt verminderd, en ook de geboden mantelzorg is minder. En dat betekent dus dat die mensen die thuis zorg en ondersteuning nodig hadden nu zonder thuis- en mantelzorg zitten. Hier dreigt vereenzaming nog meer.

Colofon

Het Zorgpanel is een initiatief van Patiëntenfederatie Nederland.

De Patiëntenfederatie vertegenwoordigt 200 patiëntenorganisaties.

Wij maken ons sterk voor alle mensen die zorg nodig hebben.

© Communicatie – 17 april 2020